

LAKIALOITE 90/2000 vp

Laki rikoslain 50 luvun muuttamisesta

Eduskunnalle

Huumausainerikosten määrät ovat nouseet järkevästi viime vuosina. Nousu on ollut niin luja, että sitä ei voi enää tilastollisestikaan todistella. Kun vielä 1980-luvulla rikosten määrä koko valtakunnassa oli 8 000 yksittäisen tapauksen luokkaa, niin nyt pelkästään Helsingissä oleva neuvontapiste on lehtitietojen perusteella jakanut vuodessa 300 000 huumepiikkiä. Luvut 8 000 ja 300 000 ovat toisiaan vastaavia tilastollisesti, joten nyt luvut ovat käsittämättömiä.

Kun huumausainelakia aikanaan säädettiin, tuli varsinaisiksi rikosnimikkeiksi huumausainerikos tai törkeä huumausainerikos. Lievemmissäkin tapauksessa rangaistuksen ylärajana on 2 vuotta vankeutta. Rangaistus säädettiin näin korkeaksi, jotta pakkokeinot olisivat olleet mahdollisia kaikissa tilanteissa. Laki toimikin alkuun hyvin niin kauan, kun rikosten määrä säilyi edes kohtuullisena. Yleensä joka käyttötapaussakin syyttäjä syytti ja oikeus tuomitsi, mutta jo kauan on käytäntö ollut aivan toinen. Tällä erää suurin osa käytöistä jää rankaisemista vaille. Tämä johtuu kahdestakin syystä. Poliisi on kyllästynyt siihen, että kovankin työn jälkeen syyttäjä jättää säännönmukaisesti käyttäjät syyttämättä tai viimeistään oikeuslaitos rangaistukseen tuomitsematta. Tämän vuoksi poliisi ei edes tee käytöistä rikosilmoituksia. Yhteiskunnalle ja erityisesti nuorille annetaan tällä tapaa kuva, että huumausaineiden käyttö ei olekaan oikeastaan kovin vakava asia. Sen sijaan poliisi kyllä antaa rangaistuksia keskioluen nauttimisesta tai luvatomasta hallussapidosta, mikä on sinänsä oikein,

mutta huumausaineet pitäisi saada myös säännönmukaisen rangaistuksen piiriin. Kun teosta annettaisiin muistutus vaikkapa aivan pienen sakon muodossa, niin huumausaineen käyttäjä joutuisi toteamaan, että hänen tekonsa ei sittenkään ole yhteiskunnan hyväksymä. Tällä olisi ennalta estävä vaikutus. Rikokset pitäisikin pyrkiä jo ennalta estämään ja rangaistuksella on edelleenkin ennalta estävä vaikutus tulevien rikosten kannalta asiaa harkittaessa.

Edellä olevan vuoksi ehdotankin, että huumausainerikoksiin otettaisiin yhdeksi tekemudoksi lievempi muoto, joka tulisi rangaistavaksi sakolla tai enintään 6 kuukauden vankeudella. Tällöin poliisi voisi käyttää ns. rangaistusraäjämenettelyä ja useimmat poliisin toteamat lievät huumausainerikokset tulisivat rangaistuksen piiriin. Menettely yksinkertaistaisi koko prosessin käsittelyä ja voimavaroja säästyisi niin syyttäjä- kuin oikeuslaitoksessakin. Ennen kaikkea menettelyllä olisi varmasti huumausainerikollisuutta vähentävä vaikutus.

Samalla olisi poistettava osittain 7 §:ssä (uusi 8 §) mainitut erityisperusteet syyttämättä jättämiselle, koska rikoslain ja rikoslain voimaantuloasetuksen asianomaiset pykälät kattavat riittävästi saman asian. Itse huumausainerikoksen rangaistuksen alaraja olisi nostettava yhteen kuukauteen vankeutta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 50 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 50 luku, sellaisena kuin se on
laissa 1304/1993, seuraavasti:

50 luku

Huumausainerikoksista

1 §

Huumausainerikos

Joka laittomasti

1) valmistaa tai yrittää valmistaa huumausainetta taikka viljelee oopiumiunikkoa, kokapen-sasta tai hamppua käytettäväksi huumausaineena tai sen raaka-aineena,

2) tuo tai yrittää tuoda maahan taikka vie tai yrittää viedä maasta taikka kuljettaa tai kuljetut-taa huumausainetta,

3) myy, välittää, toiselle luovuttaa tai muulla tavoin levittää tai yrittää levittää huumausainet-ta, tai

4) pitää hallussaan tai yrittää hankkia taikka käyttää sitä,

on tuomittava *huumausainerikoksesta* vankeu-teen vähintään yhdeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi.

2 §

Huumausainerikkomus

Jos 1 §:n 4 kohdassa mainittua tekoa ottaen huomioon tekijän ikä, huumausaineen laatu ja määrä, käyttöolosuhteet ja muut vastaavat seikat tai tekoa on muutoin pidettävä sinänsä vähäise-nä, on tekijä tuomittava *huumausainerikkomuk-sesta* sakkoon tai vankeuteen enintään 6 kuukau-deksi.

3 §

Törkeä huumausainerikos

Jos huumausainerikoksessa

1) rikoksen kohteena on erittäin vaarallinen huumausaine tai suuri määrä huumausainetta,

2) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyö-tyä,

3) rikoksentehtyjä toimii sellaisen rikoksen laa-jamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäyty-neen ryhmän jäsenenä,

4) aiheutetaan usealle ihmiselle vakavaa hen-gen tai terveyden vaaraa, tai

5) levitetään huumausainetta alaikäisille tai muuten häikäilemättömällä tavalla

ja huumausainerikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtyjä on tuomittava *törkeästä huumausainerikoksesta* vankeuteen vä-hintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodek-si.

4 §

Huumausainerikoksen valmistelu

Joka tehdäkseen 1 §:n 1—3 kohdassa tarkoite-tun rikoksen valmistaa, tuo maahan, hankkii tai vastaanottaa tällaisen rikoksen tekemiseen sovel-tuvan välineen, tarvikkeen tai aineen, on tuomit-tava *huumausainerikoksen valmistelusta* sak-koon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

5 §

Huumausainerikoksen edistäminen

Joka

1) huumausaineen laitonta valmistusta, vilje-lyä, maahantuontia tai maastavientiä varten val-

mistaa, kuljettaa, luovuttaa tai välittää välineitä, tarvikkeita tai aineita tietäen, että niitä käytettäisiin tähän tarkoitukseen, tai

2) varoja lainaamalla tai muuten rahoittamalla edistää huumausainerikosta tai sen valmistelua taikka 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa tietäen, että rahoitus käytetään tähän tarkoitukseen,

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava osallisuutena huumausainerikokseen tai törkeään huumausainerikokseen, *huumausainerikoksen edistämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

6 §

Määritelmät

Huumausaineena pidetään tässä luvussa huumausainelaisissa (1289/1993) tarkoitettua huumausainetta.

Erittäin vaarallisella huumausaineella tarkoitetaan huumausainetta, jonka käyttöön liittyy virheellisestä annostelusta johtuva hengenvaara, lyhytaikaisestakin käytöstä johtuva vakavan terveydellisen vaurion vaara tai voimakkaat vieroitusoireet.

7 §

Menettämisseuraamus

Tässä luvussa mainitun rikoksen kohteena ollut huumausaine on tuomittava valtiolle menetyksi. Jos huumausainetta ei voida tuomita menetyksi sen johdosta, että se on menettämisseuraamuksen välttämiseksi kätkeyty tai hävitetty,

rikoksen tekijä ja siihen osallinen voidaan tuomita huumausaineen asemesta menettämään sen arvo joko kokonaan tai osaksi.

Menetetyksi on tuomittava myös

1) välineet, tarvikkeet tai aineet, joita on käytetty tässä luvussa mainitun rikoksen tekemiseen tai jotka on tähän tarkoitukseen hankittu, sekä

2) edellä 5 §:n 2 kohdassa tarkoitettut varat siinäkin tapauksessa, että teko on rangaistava huumausainerikoksena tai törkeänä huumausainerikoksena; varojen menettämiseen voidaan tuomita rahoittaja, rahoituksen vastaanottaja tai kumpikin yhteisvastuullisesti.

Edellä 2 momentissa säädettyyn menettämisseuraamukseen sovelletaan vastaavasti, mitä 46 luvun 9—11 §:ssä säädetään.

Rikoksen tuottaman hyödyn menettämisestä säädetään 2 luvun 16 §:ssä.

8 §

Toimenpiteistä luopuminen

Huumausaineen käytöstä ja huumausaineen käyttöön liittyvästä muusta tässä luvussa tarkoitettua rikoksesta syyte voidaan jättää ajamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos tekijä osoittaa sitoutuneensa sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta

Helsingissä 5 päivänä syyskuuta 2000

Kari Myllyniemi /kesk

